

Johann Christoph Jauch Daniel Sachse

Jesu Christo Iuvante! & Extraordinario Specialissimoque Amplissimae Facultatis Philosophicae Indultu Benivole Suffragante, Laicum Confessorem, Qui in Concilio Nicaeno Oecumenico I. Philosophum Disputatorem Sine Disputatione Convicisse Fertur, ceu Disputationis Legitimae Vindicem ac Patronum, In Dissertatione Philosophica d. 26. Octobr. A. M. DC. XCV. In Auditorio Maiori Placidae Disputantium censurae subiicienda Praeses Joh. Christoph. Jauchius. Güstrov. ... ac Respondens Daniel Sassius Camino-Pomeranus adumbrabunt

Rostochi[i]: Richelius, 1695

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740914308>

Druck Freier Zugang

RU theol. 26.0kt. 1695

Jauchius, Joh. Christ.

23.
JESU CHRISTO JUVANTE!

&

EXTRAORDINARIO SPECIALISSIMOQVE
AMPLISSIMÆ FACULTATIS
PHILOSOPHICÆ INDULTU BENOVO-
LE SUFFRAGANTE,
LAICUM CONFESOREM,
Qui in Concilio Nicæno Oecumenico I.
PHILOSOPHUM DISPUTATOREM
SINE DISPUTATIONE CONVICTISSE
FERTUR, 270

ceu
DISPUTATIONIS LEGITIMÆ
VINDICEM AC PATRONUM,

IN DISSERTATIONE PHILOSOPHICA

d. 26. Octobr. A. M. DC. XCV. 1695

IN AUDITORIO MAJORI

Placidæ DISPUTANTIUM censuræ subjiciendâ

PRÆSES

JOH. CHRISTOPH. JAUCHIUS.

Güstrov.

Philos. Candidatus, & vocatus ad ædem D. Lamberti

Ecclesiastes Lüneburgensis.

ac RESPONDENS

DANIEL SASSIUS Caminô-Pomeranus
adumbrabunt.

ROSTOCHI,

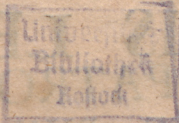
Typis JACOBI RICHELII, Ampliff. Senat. Typogr.

1695

22

In Christo Juvante

EXTRAORDINARIO SPECIALISSIMO
AMPLISSIMA FACULTATIS
PHILOSOPHICAE IN ULTO BERNOV-
LE SUPPUGNANTE
FALGUM CONFESSOREM
Qui in Concilio Niceno Occumense I
PHILOSOPHUM DISPUTATOREM
SUI DISPUTATIONE COMPONIT

DISPUTATIONE
IN DISPUTATIONE
FALGUM DISPUTATIONE
FOR CHILISTUM FACULTATIS
Bibliol. Cantabrigiae & Rostock ad rectorum D. Landrum
DANIEL BASSIUS Cantabrigiae
Rostock

PROOEMIUM.

Eternam quamcumq; eruditionem primas inter humana bona tenere, & pravo iudicio ut insidiosam & periculosam atq; procul à DEO avertentem à multis Christianis repudiari; ut suo olim tempore Gregorius Nazianzenus orat. funebr. in Basilium, sic in hodiernum usq; diem apud omnes sana mentis homines constare, orthodoxæ defensores fidei cum Basilio profitentur; adeò ut Iudice jam laudato totius orientis Theologo, insulsos atq; praposteros habendos esse illos censeant, qui contemendam eruditionem, quod ita quibusdam videatur, existimant, quicq; omnes sui similes esse optant, ut privata eorum ignorantia communis ignorantia tenebris obtegatur, nec quisquam ipsorum inscitiam prodas & arguas. Non equidem omnem veritatis defensionem, ad disciplinarum sic DEUS alligavit cognitionem, ut sine hac nunquam illa possit obtineri; voluit tamen, ut quicquid ab ipso veritatis fonte deducitur, ubicunq; demum reconditum fuerit, in usum veritatis derivetur, & vel ex Ethnicis ut loquitur Augustinus lib. 2. de doctrina Christi. cap. 39. tanquam injustis possessoribus in usum nostrum vindicetur. Hinc a primis Ecclesiæ N. T. Initiis, sinceros Christiani nominis Confessores, ipsius Artis Disputatoriæ adeò non puduit, ut ceu disciplina potius disciplinarum, non ab hominibus, sed divinitus instituta, ad omnia genera quaestionum, qua in literis sanctis sunt penetranda & dissolvenda plurimum valens, Augustino laudetur; & quicquid in seculo dogmatum perverforum est, quicquid ad terrenam scientiam pertinet, & putatur esse robustum, hoc dialectica arte subverti, & instar incendii in cineres favillasq; dissolvi posse ut probetur nihili, quod putabatur fortissimum esse, Hieronymo in Cap. XXV. Ezechiel. videatur. Quid verò, si contrarium potius probari posset exemplis eorum, qui cum disputationibus nihil obtineretur, plenam tamen in veritate convictionem, citra vel eruditionis alicujus vel artis disputatoriæ adminiculum, in animis acerrimorum etiã inter Paganos disputatorum obtinuerunt? Annè ergò releganda è Scholis Christianorum quælibet eruditionis subsidia? annè disputationes & disputandi methodus. rejiciendæ venient? Neutiquam. Tantum enim abest, ut per extraordinaria hujusmodi exempla, de legitima disputandi methodo regulæ rejiciantur, ut defendantur potius & vindicentur. Tendent eò, quæ de Laico Confessore, qui in Concilio Nicæno Oecumenico I. Philosophum Disputatorem sine disputatione convicisse fertur, ceu disputationis Legitimæ vindice & Patrono, EXTRAORDINARIO, eoq; SPECIALISSIMO, mihi, quoad vixero equidem, nunquam tamen ex merito submissè deprædicando Amplissimæ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ INDULTU in dissertatione PHILOSOPHICA (quæ enim Veneranda THEOLOGORUM CATHEDRA sibi vindicare hic posset accuratiori Ipsorum discussione, qua decet observantia relinquemus) commentari animus est, Deus conatibus annuat; Favcant Patroni & cordati quicq; lectores!

A

I. Laicum

I.
LAicum Confessorem, qui in Concilio Nicæno Oecumenico I. Philosophum Disputatorem sine disputatione convicisse fertur, quando ceu disputationis legitimæ Vindicem ac Patronum, Divino sub auspicio sistere constituimus, duobus omnem tractationem nostram membris includemus; In priori, Laicum Confessorem, qui in Concilio Nicæno Oecumenico I. Philosophum Disputatorem sine disputatione convicisse fertur, historicè adumbraturi; In posteriori, eundem ceu disputationis legitimæ Vindicem ac Patronum producturi.

II. A membro itaqvè priori ut ordiamur, rem omnem narrabimus verbis GELASII, qui CYZICENUS, à Patria, (natus enim est Patre, Presbytero Ecclesiæ Cyzicenæ) & CÆSAREENSIS, quod Cæsarea in Palœstina Episcopus esset, salutatur. Hic, cum Juvenis adhuc, inqvè domo Paterna vitam degens, in antiquissimum quendam librum, membranis planè integris constantem, qui Dalmatii Archi-Episcopi Cyziceni (quo de v. Socrates. H. E. lib. VII. c. 28.) quondam fuerat, & memorabilia circa historiam Concilii Oecumenici I. (quod Præside Constantino M. Nicææ in Bythinia in media regalis Palatii aula A. C. CCCXXV. imperii Constantini XX. Paulino & Juliano Consulibus, XI. Calend. Jun. ad retundendam Arii impietatem à CCCXIX. ut volunt communiter, Episcopis è præcipuis universi Christiani orbis partibus congregatis, habitum est) offerebat, incidisset, ex eo ipso, nec non Eusebii, Ruffini, aliorumqvè scriptis, laudatæ Nicææ Synodi historiam, *sermone*, ut loquitur Photius *cod. XV. vili & humili*, sic tamen ordinato, ut *minima quæq; in Synodo gesta narret*, sub Basilisco Tyranno Circa A. C. CCCCLXXVI. quò Eutychianos potissimum ad auctoritatem Venerandi Concilii impudenter provocantes confutaret, tribus composuit libris. Primum ex his & secundum una cum tribus Constantini M. Epistolis, quæ defectum libri tertii, inter desiderata numerandi, compensant, cum versione Latina & notis Robertus Balforeus Scotus Parisiis anno M. D. XCIX. edidit; unde & illustri *collectionis Regiæ Conciliorum omnium generalium & provincialium operi*, Parisiis A. M. DC. XLIV. vulgato, inqvè Tomos XXXVII. in Fol. diffuso (cujus notitiam instructissimæ Serenissimi Ducis Güstroviensis

DOMI-

DOMINI GUSTAVI ADOLPHI

Principis Mei longe Clementissimi, Bibliothecæ, uti & me totum, debeo;) Tom. II. pag. 376. inserta reperitur.

III. Sic autem Gelasius L. II. historiæ laudatæ Cap. 13. pag. 376. de Laico nostro: *Quidam ex Sanctis Confessoribus* (i.e. iis, qui ob liberam Evangelii confessionem variis à Tyrannis calamitatibus fuere onerati, nondum tamen penitus oppressi, ut pluribus patere potest, ex *Luthero Confessore* Excellentissimi nostri Mölleri, de me meisquæ studiis immortaliter meriti, & ob innumera beneficia nunquam satis deprædicandi §. 14. & seqq.) *qui Synodo intererant* (post superatas enim gravissimas persecutiones ubi sub Constantini M. imperio halyonia Ecclesiæ DEUS concessisset, pristinae suæ fortunæ Decreto Imperatorio restituebantur Confessores, sive Clerici essent, sive Laici, magnoquæ numero cum illis & hi ad Concilium Nicæum venerant;) *Vir simplex natura si quis alius ex eo cœtu qui nihil aliud noverat præter Christum, & hunc crucifixum in carne, secundum Scripturas: cum Una cum Episcopo esset & videret Philosophum insultantem piis nostris Episcopis & disputationis versutia sese jactantem,* (nam & Philosophi Pagani ad Concilium Nicænum confluerant, partim ut Christianismo illuderent omni, partim ut impietatem Arii à quo conducti erant, palliarent; Quemadmodum ipse Gelasius ex *mercenariis Arii Philosophis* hunc nostrum Sophistam fuisse refert;) *Poscit ab Episcopis DEI Sacerdotibus veniam colloquendi & congregandi cum Philosopho* (unde patet è Laicis hunc fuisse, qui ordinariè, ut auditores potius & spectatores, quam actores se sistere consueverant;) *tum verò Episcopi nostri cum simplicitatem viri & literarum imperitiam viderent, suadebant ei in medium non prodire, ne forte ab improbis & veritatis hostibus irrideretur. Ille cum continere se non posset; Philosophum aggreditur, & ad eum inquit: In nomine JESU Christi, DEI verbi, semper cum Patre existentis, audi veritatis dogmata O Philosopho: Certe inquit ille si dixeris. Tum sanctus. DEUS inquit, unus est, qui postquam cælum, terram, maria & quæcunq; in iis continentur, fabricasset & hominem ex terra finxisset, omnia sustentavit verbo suo & Spiritu Sancto, hoc verbum O Philosopho, DEI filium esse cognoscentes, adoramus credentes, illum, ut nos redimeret, ex Virgine carnem assumisse, natum esse, & hominem factum esse, & per carnis suæ passionem in cruce, & mortem ab æterna damnatione nos liberavisse, perq; resurrectionem su-*

am, aeternam nobis vitam contulisse: quem ad caelos regressum speramus iterum venturum, & Judicem futurum omnium quae in vita gessimus. Haecine credis O Philosopho. Ille tanquam differendi & contradicendi imperitus obstupuit, & velut surdus aut mutus obticuit, hoc solum, voce ad commiserationem inflexa dicere potuit: Mibi haec ita se habere videntur, nec aliud quicquam verius esse credo, quam quod Tu dixisti. Tum Senex ait: Si haec ita se habere credis Philosopho, surge, sequere me, ad Ecclesiam properemus, in qua hujus fidei sigillum accipias. Philosophus autem cum mentem suam ad veram in DEUM pietatem flexisset, surrexit, & secutus est Senem. Conversus vero ad discipulos suos, & ad eos, qui audiendi gratia illuc confluerant: Audite, inquit, O Viri, quamdiu verbis contendebamus, verba verbis opposui, & objecta dicendi arte refelli: sed ubi pro verbis divina virtus ex ore dicentis prodiit non poterunt amplius verba virtuti resistere, nec homo adversari DEO voluit. Et ideo si quis vestrum intelligere potuerit, quae mihi intellexisse videor, credat in Christum, & sequatur hunc Senem, in quo locutus est DEUS, Hoc itaque pacto Philosophus illuminatus & Christianus factus se victum esse à Sene gratulabatur. Quod vero Philosophus baptizatus fuerit, & DEI Ecclesiae adjunctus quieverit, & ob magnifica DEI facta exultaverit, Synodus ipsa gaudebat.

IV. Haec I. c. Gelasius; cum quo conferri possunt Rufinus L. X. c. 3. Sozomenus L. I. c. 18. Cedrenus *Compend. Histor.* p. 286. *Historia Concilii Niceni*, magno Conciliorum operi T. II. p. 165. inserta, cujus equevidem auctor non nominatur, ipsum tamen Systema collectum dicitur ex Scripturibus vetustis, Rufino, Socrate, Theodoro, Sozomeno, Athanasio, Methodio, Eusebio, Epiphano, Dionysio Exiguo & aliis. Addatur etiam Socrates H. E. L. I. c. 8. quem huc respexisse plurimi autumant. Recentiores, qui ad antiquos hos provocant, silentio jam studio praeterimus, quia omnis eorum relatio in auctoritatem Scriptorum à nobis allegatorum resolvitur.

V. Ceterum si de historiae jamjam productae veritate disquisitionem instituere velimus, negare non possumus (α) Eusebii silentium, (β) Rufini (quem volunt primum omnium ejus iniecisse mentionem) auctoritatem, non omni omnino exceptione majorem; (γ) Sozomeni & aliorum, quibus in recensione utuntur formulas, Ajunt, dicunt, Ferunt, perhibent, ceu indubitatas ex confessione Criticorum dubiae fidei notas; & (δ) variantes maxime circumstantias, dubia movere posse non

non contemnenda, quibus & moti Valeſius, ut in *notis ad Socratis*, H. E. I. I. c. 8. pag. 6. anceps maximè hæreat; imò CL. Cave in *historia literaria Scriptorum Ecclesiastic.* p. 260. *ſutilem hiftoriam* nomet. Nequè inſciamur Gelafii, (ad quem, ceu prolixiffimè, habito omnium circumſtantiarum reſpectu accuratori, factum è variis recenſentem Scriptoribus, præ aliis provocare volumus;) auctoritatem, à quam plurimis, maximè Pontificiis, aded in dubium vocari ut & Valeſius ad Socratis L. I. C. 8. p. 6. Gelafium, cum *hoc argumentum* (de convictione Philoſophi per Laicum) *nactus eſſet, mirum in modum auxiſſe atq; ampliſſe, ſingulorum Philoſophorum interrogations retuliſſe & reſponſa Epiſcoporum; quæ omnia fabulas potius redoleant, quam hiftoriam rerum geſtarum*, aſſerat.

VI. Verum noſtri res non eſt inſtituti curatius in hæc nunc inquirere, ne tamen nihil omninò videamur dixiſſe, paucis tantum obſervamus (I.) non deeſſe prorsus reſponſiones, ad dubia, circa hiftoriæ veritatem mota, in conflictu, ſi data fuerit occasio, recenſendas; (II.) ipſius Gelafii fidem adverſus Pontificiorum exceptiones facili etiam negotio defendi poſſe, quemadmodum probavit incomparabilis B. Dorscheus *Exercitatione ad Concil. Niceni I. Ἀγύπτωαν* de ſacra Syntaxi Cæne Dominice à Gelafio Cyziceno commemoratam p. 85. (III.) intereſſe ſuum in deprimenda Gelafii auctoritate Pontificios habere, Cenſores in ſpecie Romanos, in *admonitione ad Lectorem* Gelafianæ hiftoriæ præfixa & T. II. *Conciliorum* pag. 302. inſerta ſitum; in eo, quod, quæ de Constantino M. ſingunt, auctoritate Gelafii, non, ut volunt, palliare valeant. (IV.) Iudicium de veritate Hiftoriæ Lectori Benevolo nos relicturos, ita tamen, ut, ſi vera eſſet ea, oſtendamus evincamusquè, exercitia etiam diſputatoria extolli per illam potius quàm deprimi; id quod ut indicarem, promiſimus in Titulo, nos **Laicum Confefſorem**, qui in Concilio Nic. Oecumenico I. Philoſophum diſputatorem ſine diſputatione conviciſſe **FERTUR**, ceu Diſputationis legitimæ Vindicem & Patronum adumbraturos.

VII. Et hæc de Membro priori; Reſtat nunc ut in membro poſteriori oſtendamus eundem Laicum Confefſorem, de quo membro priori diximus, quod in Concilio Nicæno Oecumenico I. Philoſophum diſputatorem ſine diſputatione conviciſſe feratur, ceu diſputationis legitimæ Vindicem ac Patronum ſiſti poſſe & debere.

VIII. Primo equidem intuitu tantum videtur abesse ut Artis Disputatoriae principia & Exercitia probentur ac commendentur, per censuram laici factum, ut, ceu inutilia & insufficientia improbari potius & rejici videantur. Hinc, qui solidam eruditionem cum vera consistere pietate non posse somniant, creberrimè ad Laicum nostrum provocare consueverunt. Sufficiat è plurimis Fanaticorum, unicum, eumquè citra dubium Principem, Robertum Barclajum, virum (si virtutem & in hoste, uti decet, laudare velis,) multivaria, eaqvè non superficialia eruditione, ingenioquè satis acuto præditum, produxisse, qui, ubi in *Theologiae verè Christianae Apologia* Carolo II. *Magna Britanniae Regi oblata*, de futuri Ecclesiae ministri eruditione, hujusquè requisitis, disserit, Protestantiumquè statuta de studiis, animarum Pastoribus necessariis, examinat, N. 20. p. 198. *secunda*, inquit, *literaturæ eorum* (Protestantium) *pars est Logica & Philosophia: ars vero Ministro ita inutilis, ut si verus Minister illam habuerit, tutius illi fuerit oblivisci & amittere eam; Est enim radix & origo omnis contentionis & altercationis, & quæ aliquid magis obscurum sit, non luculentius. Nam sub prætextu regulandi hominis rationem in certum ordinem, ut veritatem inveniat in tantum altercationis labyrinthum ducit, ut ad Scepticum potius, quam Christianum faciendum apta sit, multò minus Ecclesiae ministrum; imò sæpè abstrahit hominem à clara illa rerum intelligentia; quam ipsa ratio iis suppeditaret, ideoq; multivariis ejus regulis & variis inventionibus, qui modicam rationem habet, multa inutiliter & stultè loquendo occasionem tribuit. Qui enim non admodum sapiens nec bonus est, perfectus dialecticus esse potest, & si stultescere eum velis, qui non admodum sapit, doce eum Logicam & Philosophiam, & si antea quibusdam aptus fuerit, tunc nibilo utilis futurus est, sed ad omnia ineptus, nisi ad ineptè garriendum & blaterandum; notiones enim ille in cerebro ita natabunt, ut mire illum de nibilo occupatum effecerint. — Si urgeatur, hac arte veritatem defendi & confirmari, & hereticos refutari. Respondeo, veritatem, quæ est in hominibus, verè rationalibus, hujus auxilio non egere, & obstinatos hanc minimè convincere, imò hæc multa artificia & distinctiones discunt, quibus veritatem oppugnant; veritas autem ab honesto corde proveniens, & virtute Spiritus edocta plus valebit, & citius penetrabit, quam mille demonstrationes Logice, sicut confessus est Ethnicus ille philosophus, qui cum Christianis Episcopis in Concilio Nicæno disputans tam argutus erat, ut ab eis superari non posset,*

set, sed tamen pauca quaedam verba ab illiterato quodam rustico dicta, eum continuo ad fidem Christianam adduxerunt, & interrogatus, quomodo Seni illi ignaro tam cito concesserit & non Episcopis, respondit, dum verbis cum illo contenderent, verba verbis dare potuit, sed processisse à Seno illo secretam quandam vim cui resistere non valebat. Hec autem vis & virtus debet esse illa Logica & Philosophia qua cum Christianus minister edoctus esse debet, ad quam acquirendam nihil Aristoteli debere necesse habet. His cum principiis quomodo convenient, qui orthodoxam sub ficto Pietatis nomine turbant Ecclesiam, varia eorum scripta docebunt. Confer. ausführliche Beschreibung des Unfugs der Pietisten p. 24. & 32.

IX. Sed falli & fallere cum affectis suis Barclajum, evidentem patebit; singulis rerum circumstantiis probe ponderatis. Nos instituti memores. (I.) quid sub legitimæ disputationis nomine veniat, declarabimus; (II.) nec principia nec exercitia Artis Disputatoriae facta Laici nostri everti, ostendemus, sed (III.) eadem probari potius ac vindicari probabimus; (IV.) denique Barclajo & affectis, in quantum id à Philosopho fieri potest, ac debet (Theologicum enim examen Theologis relinquimus) satisfaciemus.

X. Disputationem legitimam cum antea laudato Excellentissimo nostro Præceptore Dn. Prof. Möllero in *methodo disputandi* hactenus inedita proemii §. 1. dicimus esse: *tractationem sociam, qua super questione de qua controversi potest & debet, plures dissidentes veritatis inquirenda ac defendenda gratis legitimo modo disceptant.* Absit igitur, ut ventilationem questionum vel absurdarum vel inutilium, absit, ut studium altercandi, absit, ut veritatis suppressionem, absit, ut inutiles Sophisticationes, technarum item ac fraudum, ut vocant, artificia, rectius maleficia, legitimæ disputationis nomine appellemus, & titulum hunc, omni encomio majorem variis, stolidisque imposturis tribuamus. Non nisi legitimam nobisque declaratam disputandi methodum Philosophia, ejusque non postrema pars Logica tradit; Nec sanus unquam Philosophus veritatis destructionem, quibuscumque demum illam mediis obtinere adversarius velit, admittendam esse pronuntiavit. Doctrinam equeidem de Sophismatibus ipsa etiam Logica docet, non autem, ut ea quis ad oppressionem veri abutatur, sed discat potius, quam misera sint illorum effugia, qui, ubi de re ipsa quid dicant, non habent, non tamen quod pueri in faba reperisse sese autumant, si jejunis terminorum detorsionibus, adque imponendum compe-

positis fallaciis armati & circumcincti incedant. Audiamus, & Philosophum & Theologum, omnium iudicio probatissimum, Praeceptorem quondam in Academia Jenensi longè fidelissimum, venerandum D. D. Bechmannum, qui in praefatione tractatus Logici de modo solvendi sophismata: Logicam, inquit, in suspicionem non levem adduxit abusus, in primis autem eorum, qui titulo bonarum argumentationum nugas & sophismata imperitioribus obrudunt, atq; sic, ut incautos seducant, nullum non lapidem movent. Constituit igitur, praecipua, quae necesse sunt, Sophismata congerere, & ne lectio prorsus sit ingrata, exemplis Theologicis quandoq; uti, per Syllogismorum Figuras earumq; modos illa distingvere, modumq; ea, quae fieri potest brevitate & perspicuitate eadem solvendi ostendere, quo ita incauti non solum declinare hasce fraudes discant, verum etiam, ne illi, qui ad majores nati sunt curas, huiusce remoris impediuntur, quo minus ad altiora, quibus destinati sunt, contendant. Huc pariter gravissimae & Patrum antiquorum, & Theologorum recentiorum omnium monita tendunt. Ex iis: Ambrosius L. I. de fide c. 3. Omnem, ait, vim venenorum suorum, in dialectica disputatione, (i. e. Sophistica) constituunt (qui Philosophia abutuntur) quae Philosophorum (Sophistarum) sententia definitur, non adstruendi vim habere, sed studium destruendi. Sed non in dialectica placuit DEO saluum facere populum suum: Regnum enim DEI in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis. Et Augustinus l. 2. de doctrina Christi, c. 31. disputationis disciplina ad omnia genera questionum, quae in literis sanctis sunt penetranda & dissolvenda, plurimum valet: tantum ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quaedam ostentatio decipiendi adversarium. Ex his videatur B. Danhauerus in idea boni disputatoris & malitiosi sophistae, & summe Venerabilis D. D. Fechtius, Praeceptor, Patronus, & in Christo Pater, submissa animi observantia ad cineres devenerandus, in Noctium Christianarum t. I. exc. l. p. 1. 70. & 76. nec non Maxime Reverendus Lüneburgensium Praesul, mihi quondam sub Praeceptoris, nunc & Deo sic disponente, Superintendentis titulo, quae decet, submissione colendus in discursu Academico, & in numeri alii.

XI. Haec autem, quae in medium produximus, cum rectè satis sese habeant, probandum nunc vi promissi incumbet, nec principia nec exercitia artis disputatoriae facti Laici nostri everti. Id quod ut legitime instituamus, unicum, idquè hunc in modum formatum argumentum producemus:

Quod-

Quodcunqve factum, extraordinarium, prorsusqve miraculosum in veritate convincendi animum adversarii medium fuit, id ad ordinaria veritatem investigandi defendendiqve media, qvæ per legitimam offeruntur præcipue disputationem, nec potest nec debet applicari, multò minus eadem evertere dicendum est.

A. Laici Confessoris, Philosophum Disputatorem in Concilio Nicæno Oecumenico I. sine disputatione convincentis factum, (si verum id sit;) extraordinarium, prorsusq; miraculosum in veritate convincendi animum adversarii medium fuit.

E. Id ad ordinaria veritatem investigandi defendendiqve media, qvæ per legitimam offeruntur præcipue disputationem, nec potest nec debet applicari, multò minus eadem evertere dicendum est.

Major per se plana est. Quemadmodum enim sanus nemo negabit, non ordinaria modo veritatem investigandi defendendiqve media, per principia maxime & exercitia suppeditari disputatoria; sed extraordinaria quoqve ac miraculosa, constringendi animos adversarii, inqve veritate convincendi subsidia, divinam sistere omnipotentiam posse; sic insanum prorsus esset ab extraordinario casu ad ordinarium argumentari, huncqve per illum evertere velle; non aliter, ac absurdum foret, si DEum non juxta naturam, seu ordinarium ejus cursum, sed supra naturam, seu secundum absolutam, id est ordinariis non alligatam cancellis potentiam agentem, diceret quis ordinarium sic naturæ cursum evertisse, id quod (ut obiter hoc adjiciamus) innuunt omnes, quotquot contra naturam (wieder und über alle Naturphrasi nonnullis Homiletarū receptissima) agere DEum in miraculis asserunt, nisi sensum sanioem phrasi exprimere incommodâ dicere eos velimus; DEus enim utut ordinariè juxta naturam, & extraordinariè supra naturam agere deprehendatur, nunquam tamen contra naturâ agere dicendus est.

Minorem probamus hoc Profyllogismo:

Quodcunqve factum ratione subjecti, objecti, & effectûs, ut extraordinarium ac miraculosum convincendi in veritate adversarii animum, medium esse deprehenditur, id ceu extraordinarium ac miraculosum convincendi in veritate adversarii animum medium sese habet.

A. Laici nostri factum. E.

Major ex terminis; Minor adductâ jam historiâ patet. Subjectum enim convincens, non erat donis ordinariè requisitis instructum, sed adeò rude, intuitu ejus cum quo conflictum meditabatur, ut, ne pericula veritati accederet, prudentiores metuerent; vid. N. III. p.3.

B

At

At contra objectum, circa quod convincendum homo rudis occupabatur, versatissimum erat in omni eruditionis genere, nec licitis tantum mediis, verum & fraudibus uti noverat, adeò, ut doctissimis etiam Episcopis negotium facesseret. vid. N. III. p. 3. & adde dicenda N. XII. p. II. Quod si jam ordinarius hic subsecutus esset effectus, victoria nequam obtineri potuisset; sed & extraordinarium divina operabatur potentia eventum, Victoriam sine pugna, interno Spiritus S. testimonio efficacissimè in Philosophi animo operanti adscribendam; unde & *Disputa* expresse Sozomenus l. c. appellavit. Sed hæc ulterius deducere Theologorum est. Nobis nunc sufficiet, vel hominem Pontificium, Gregorium nempe de Valentia adduxisse, qui in *Analyse fidei* l. I. c. XXV. *Cum multa sint*, inquit, *in ipsa doctrina Christiana, quæ ipsa per se fidem illi atq; auctoritatem conciliare possunt, tamen mihi maximum illud esse videtur, ut est à Patribus, Clemente Alexandrino, Lactantio & aliis observatum, quod sua, nescio qua adminabili vi divinè prorsus hominum animos afficit, atq; ad virtutem compellit. Est scripta verbis simplicibus, caret ferè artificio orationis & ornamentis, nihilominus ita vehementer commovet lectoris mentem, ut nulla alia doctrina. Nam humana omnis utitur lenociniis sine quibus ad animorum motum nihil valet. Quod argumento est, scripturæ auctoritatem omnino divinam esse, nec humanam, hæc enim sine verborum arte & orationis quasi lenociniis ad efficiendum animorum motum non valet. Addatur specialis Dissertatio sæpius laudati Dn. Mölleri de interno Spiritus S. testimonio.*

XII. Imo tantum abest, ut principia & exercitia Artis Disputatoriæ facto Laici nostri everti dici possint, ut per id firmari potius ac vindicari deprehendantur. Argumentamur eo sine hunc in modum:

Quodcumq; factum apertè docet fraudes Sophisticas à legitima disputatione abesse debere, id principia & exercitia disputatoria probat & vindicat.

A. Recensitum Laici nostri factum. E.

Major ex dictis N. X. p. 7. patet. Quisquis enim ea, quæ legitimam disputandi methodum corrumpunt, improbat & rejicit, artem eo ipso disputatoriam adversus hostes suos vindicat.

Minorem probamus hoc Pro-Syllogismo:

Q. Factum docet per fraudes Sophisticas veritatem non investigari, sed occultari, de primi, multisq; exponi periculis, id apertè docet, fraudes Sophisticas à legitima disputatione abesse debere.

A.

A. Recensitum Laici nostri factum. E.

Major ex definitione legitimæ disputationis patet; vid. sup. N. X. p. 7. Minorem probat historia. Non enim nisi Sophisticas fraudes Philosophus proferebat, unde expresse Gelasius l. c. *Unus ex mercenariis illis Arij Philosophis, qui præ cæteris omnibus admirationi fuit, (iis qui Sophisticâ delectabantur;) plurima pro Ario contra nostros Episcopos plures dies disseruit, sic ut quotidie propter disputationis confictum ingens esset concursus multorum ad audiendum properantium — Diabolicâ verborum arte (En! Elogium Sophisticæ;) fretus, prædicatam ab Episcopis veritatem vexare non desit, facile ut putabat, cum quovis obvio manus conferens, dissolvere nitebatur objectas quæstiones, ex argumentis etiam fortioribus, quibus constringi sibi ipsi videbatur, instar anguille elabens. Quomodo autem veritas fraudibus his non investigata, sed occultata, depressa, multisquæ exposita periculis fuisset, nisi DEus eandem eripuisset, ac fartam, tectam atquæ illibatam servasset, verba Historici superius adducta ostenderunt.*

XIII. Quod si jam hæc omnia Barclajo cum assedis opponere velimus, ut paucis multa complectamur, inter disputationum usum & abusum distinguimus, illum juxta datam Disputationis definitionem probantes, hunc ex ipso Laici nostri facto rejicientis. Examen accuratius forum excedit Philosophicum, cujus nunc terminis circumscribimur; Unum tamen adhuc, quin addamus, non possumus, ipsum Barclajum, legitimum disputationis usum probare videri; quando Syllogismus, juxta normam Regularum Logicarum accuratè elaboratis, adeoquæ in forma legitimis, utut in materia vitiosis, creberrimè utitur in eadem sua *Apolo-
logia*; Conferantur p. 9. 12. 16. 22. 23. & innumera loca alia.

XIV. Non inveniunt forsitan, quæ Augustinus quondam Cresconio Donatistæ, ob institutas legitimè disputationes Venerandum Præsulem taxanti, objecit *L. I. contra Cresconium c. XIII.*; eadem & nos Barclajo Prostantes, legitimam disputandi methodum probantes, intempestivè reprehendenti, opponere poterimus. Sic autem l. c. Augustinus: *Quid est aliud Dialectica, quam peritia disputandi? quod ideo aperiendum putavi, quia etiam mihi ipsam objicere voluisti, quasi Christiana non congruat veritati, & ideo me doctores vestri velut hominem Dialecticum merito fugiendum potius & cavendum quam refellendum, revincendumq; censuerunt. Quod cum tibi non persuaserint, nam Te adversus nos etiam scribendo*

disputare non piguit, tu tamen in me Dialecticam criminatus es, quos falleres imperitos, illosq; laudares, qui disputando congregi tecum noluerunt. Sed Tu videlicet non dialecticâ uteris, cum contra nos scribis: ut quid Te ergo in tantum disputandi periculum projecisti, cum disputare non noveris? aut si nosti, cur Dialecticus Dialecticam criminaris, ita vel temerarius, vel ingratus, ut aut imperitiam, qua vinceris, non refranes, aut doctrinam, quâ iuvaris, accuses.

XV. Et hæc sunt, quæ pro qualiscunqve modulo ingenii propter angustiam temporis, qua includimur, primis rectius adumbrare lineis, quam pro materiæ excellentia deducere valuimus; DEO interea TER OPTIMO TER MAXIMO pro concessis gratiæ suæ auxiliis submississimas persolvimus gratias, Potentissimo ejusdem Numini nos totos devotes. LECTOR BENEVOLUS veritatem approbet, ac si minus accuratè nos eam proposuisse forsân deprehenderit, indulgeat; Corinthis interim loco, totius nostræ tractationis Sciagraphiam Augustini & Damasceni verbis delineatam accipiat. Ille L. I. contra Cresconium C. XX. sic Scopum nostrum proponit: Hancartem, quam Dialecticam vocant, quæ nihil aliud docet, quam consequentiâdemonstrare, seu vera veris, vel falsa falsis, nunquam Doctrina Christianaformidat, sicut eam in stoicis non formidabat Apostolus, quos secum volentesconferre non respuit: Et ipsa enim, fatetur, & verum est, neminem disputando ad conclusionem falsam consequenter impelli, nisi prius consenserit falsis, quibus eadem conclusio, velit, nolitefficitur: At per hoc qui cavet, ne se loquente consequantur falsa, quæ non vult nolens falsa caveat, quæ præcedunt. Si autem præcedentibus veris inhaeserit, quicunq; consequentiâ perspexerit, quæ falsa existimabat, vel de quibus dubitabat admonitus amplectatur, si veritati est pacatissima amicior quam contentiosissima vanitati. Damascenus c.l. dialecticæ suæ institutum nostrum hisce commendat: Cum S. Apostolus jubeat omnia probare, & quod bonum fuerit, retinere, agite scrutemur etiam exterorum sapientum disputationes: haud dubiè enim in iis quoqu岸ile aliquid inveniemus, & fructum ex iis aliquem, quod animo nostro conducatur, percipiemus; Nam cum omnis Artifex indigeat instrumentis ad opera sua perficienda, quidni & ipsi regina artium famula aliqua inseruiant? Logicam itaq; illam, tanquam veritatis ministram recipiamus & impietatem, sub cuius tyrannide fuit, ab ea amoveamus, nec eo, quod bonum est, male utamur, aut ad decipiendos simpliciores artem disputandi tractemus: Quanquam enim veritas multiplici facio non opus habet, ad confutationem tamen adversariorum, & falsa dicta scientia iis utamur.

S. D. G.

Ad

Perq. Reverendum & Præclarissimum

hujus Disp. PRÆSIDEM,

DN. J. CHRISTOPH. JAUCHIUM,

Designatum ad S. Lamb. Ecclesiasten Lüneburgensem,

Epistola

JO. FECHTII, D.

QVum ex Academia Jenensi, ubi prima bonarum literarum fundamenta jeceras, JAUCHI amantissime, ad hanc nostram primum accessisti, ingenio Tuo, discendiqve ardore captus, Tuo Te merito amare coepi. Mox à Serenissimo, Pientissimoqve Duce, GUSTAVO ADOLFO, ob spem, quam de Te conceperat, amplissimam, in eorum numerum receptus, quibus inusitatâ munificentia, provehendis ad majora sanctioribus studiis, beneficia largitur, curâ meâ & gubernationi ipsa studiorum tuorum ratio subiecta est. Ex quo tempore Te inter eos semper numeravi, qui indefessâ in omni studiorum genere industriâ & honestissimâ æmulatione cum solidioris literaturæ amatoribus, quasi ardore quodam incensi, contendere summâ vi nituntur. Nihil Tibi prius, nihil antiquius erat, quam audire privatas publicasqve doctorum lectiones, colloquiis eruditorum, ex quibus proficere poteras, cum inusitatâ quadam animi Tui voluptate immisceri, nec ullam negligere occasionem, quâ Tibi conciliare præceptores Tuos, eorumqve demereri posses favorem. Hanc laudem universa Tibi cedit Academia nostra. Nec eandem ignorant Pomerania, Prussia & Marchia, inq; iis scholâ cum primis illustres, Gryphiswaldia, Dantiscum, Regiomontum & Francfurtum, è quibus Duce excellentissimo MOLLERO nostro, cum lectissimâ juvenum coronâ, eam multarum rerum notitiam hausisti, quæ in futurâ quoque vitâ Tuâ usum Tibi adfundet non vulgarem. Antea Havniam quoque profectus, *Masi* illius, Theologi, cujus consummatam doctrinam Germania quoque nostra admiratur, tantum brevi tempore nactus es favorem, ut ad me his verbis ante biennium scriberet: *Jauchius vester, ut est alacri ingenio & insigni morum severitate præditus, omnibus hic gratus acceptusq; fuit. Concionem heri coram Serenissimo Principe nostro CAROLO habuit & totius auditoris applausum sibi conciliavit.* Nec alia de Te fuere judicia, cum in Holsatiam nuper, Kilonium inprimis & Slesvicum & Lubecam, excurreres & illorum locorum Theologos, toto orbe celebres, salutare. Ita factum est, ut virtutes Tuæ tanto decorum augmento undiqvaq; exornata, Divinâ advigilante providentiâ, quæ animum Tibi istum & istam benè semper præclareq; agendi promptitudinem insevit, non laterent eos, qui sacrorum à DEO curam sunt adepti. Quare cum sine ullo Tuo ambitu ad eam functionem, quam brevi obiturus es, vocareris, ambiguo primum animo incomparabilis PRINCEPS, utrum servaret Te rebus majoribus, an dimitteret, hæsit, donec nutum DEI, quem unicum agnoscit actionum suarum regulam, veneratus, benè se fecisse statueret, quod & aliis suo sumptu idonea promovendæ DEI gloriæ instrumenta eduxisse deprehenderetur. I itaq; fausto fortunatoqve itinere, quo DEUS Te vocat, quem in oculis semper habuisti. Benè Tibi, benè laboribus Tuis preeantur & DUX AUGUSTISSIMUS & patria Tua universa & Academia hæc nostra & Parentes præcipuè

C

cupuè

cipue Tui, & boni omnes, qui ex consortio Te suo ægerimè dimitunt. Habes præ-
terea Amplissimi Philosophorum Ordinis illustre de Te iudicium, qui quantopere
inter Doctores suos recensere Te vellet, duplici documento, neque obscuro, neque
frequenti, testatus est. Ego verò utrumque Tibi ornamentum enixè gratulor, quo-
que impensiori Te hæcenus affectu sum profectus, eò ardentius DEum veneror, ut
id Ecclesiæ, cui præfuturus es, sit salutare & Tibimetipsi honorificum. Vale optime.
Scr. Rostochii d. XXIII. Octobr. M DC XCV.

Qui Virtute parat justæ præconia famæ,
Laudatos inter surgit honore Viros.
Huc quia perpetuò tendis *Clarissime Jauchi,*
Ergo comes studiis Gloria larga datur.

*Tertiatos hosce, ceu sinceri ac propensissimi affectus in Clarè Doctum
Dominum Authorem testes, cum voto omnigena felicitatis
apposit, de singulari hocce specimine impense gratulans*

JOH. Klein / D. & Pandect. P. P.
nec non Consist. Meckl. h. a. Director.

Eruditissimæ Dissertationis

AUCTORI & PRÆSIDI,

VIRO Admodum Reverendo & Præclarissimo,

DN. JOH. CHRISTOPH. JAUCHIO,

Philosophiæ Candidato & Vocato Ecclesiastæ Lüne-
burgensi dignissimo,

FCITIS PHILOSOPH. h. t. DECANUS,

JOHANNES Gottlieb MÖLLERUS, Gedanensis.

S. P. P.

Duo sunt, *Vir Clarissime,* de quibus futuros Ecclesiæ
Ministros seriò sollicitos esse decet; alterum, ut
sufficienti excellant eruditione, alterum, ut vi-
tæ studeant integritati. De utroque, non verè minus,
ac eleganter, Hieronymus *ad Nepotianum*: *Nolo te de-
clamatorem esse, & rabulam, garrulumque sine ratione, sed My-
steriorum peritum, & Sacramentorum DEI tui eruditissi-
mum, — Non confundant opera tua sermonem tuum, nè,*
cum

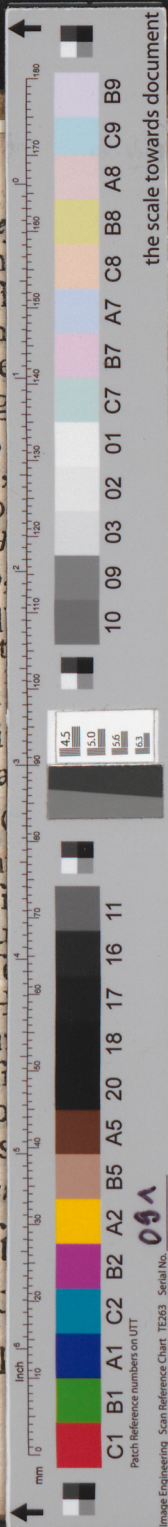
*cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo
hæc, quæ dicis, ipse non facis? Nihil de amicitia, nihil blan-
dimentis, sincero interim candore id possum asserere, con-
firmantibus, qui Te norunt rectius, & invidia locum non
indulgent, bonis omnibus, in utroque necessario requisito
hactenus Te excelluisse. Et, si tacerem ego, loquerentur de
eruditionis soliditate abundè specimina, tam Academicâ,
quàm Ecclesiasticâ de Cathedrâ, Jenæ, Rostochii, Güt-
strovii, Hafniæ, aliisque in locis edita; Loquerentur Dissertationes
de Auctoritate Scriptura, & ex Historia Bæcleriana
masculè, qualicunqve meo sub Præsidio, sic à Te defensæ,
ut totius Judicio Auditorii meam nunquam operam im-
plorare habueris necessum. Loquerentur & Examen ri-
gorosum, quod in Confessu Amplissimæ FCtis
Philosophicæ tanta cum laude sustinuisti, ut unanimi
Consensu, ceu dignissimus Philosophiæ Candidatus fue-
ris receptus; & lectiones, benevolo Facultatis Indultu
in Nobilissima, ultra sexaginta Dnn. Cõmilitonum Corona,
de DIVO JULIO, Principe Brunsvicensi & Lüneburgensi,
sic institutæ, ut præmissio de Principibus Protestantibus,
bene de religione Lutherana superiori seculo meritis, E-
xordio; vita D. JULII, inq; ea præcipuè Historia, Reforma-
tionis Ducatus Brunsvicensis & Lüneburgensis, fundatio-
nis Academiae Helmstadiensis, & consignationis Corporis
Julii fuerit tradita; subjunctâ conclusione, quæ docuit, &
hoc seculum tantis superbire Principibus, probavitqve In-
comparabilis, quem servet DEUS, literarum Patroni, Sere-
nissimi Ducis Güstroviensis, DN. GÜ-
STAVI ADOLPHI, Principis nostri lon-
ge clementissimi, qui inter Stipendiatos Te suos
gratio-*

gratiosissimè hæctenus fovit; tandemqve & Ecclesiæ, ad
quam tendis, Lüneburgensi, de SUORUM meritis PRIN-
CIPUM est gratulata. Loqveretur hæc ipsa Dissertatio, eru-
ditissimè à te conscripta, in qua, Respondente Dn. Saffio, ob
literaturæ, morumq; elegantiam mihi commendatissimo,
ac bonis meritò omnibus commendando, Præfidium ob
raras ingenii Tui dotes, & Venerabilis, ad quod vocatus es,
officii dignitatem, extraordinariè, unanimiter tamen,
Amplissimum Philosophorum Collegiū
Tibi indulget. Et loqvetur aliquando *Jurisprudentia Theo-*
logica Dorscheana (cujus Tibi MSCtum **Magnificus**
quidam Patronus, pro Suo, in Te affectu benignissi-
mè concessit;) Editio, si commoda sese obtulerit occasio, o-
pera tuâ procuranda. Vitæ integritas ea hucusqve in te
splenduit, ut aliis Coñilitonum in exemplar laudabile tutò
potueris commendari; nec metuere de Te opus habeat,
quo de conqveritur Lactantius, ingemiscens: *Qui docent*
tantum, nec faciunt, ipsi præceptis suis detrahunt pondus. Quis
enim obtemperet, cum ipsi Præceptores doceant non obtempera-
re? Bonum est, recta & honesta præcipere, sed nisi & facies,
mendacium est; & incongruens, atq; ineptum est, non in pe-
ctore, sed in labiis habere bonitatem. Maeste tuis his vir-
tutibus Vir Clarissime, & ad quod Divinitus vocatus es,
Venerabile officium, hilari animo tende, vive DEO, vive
Ecclesiæ, vive Patriæ, vive Parentibus, vive Amicis, vivè
memor amicitiaë nostræ, & vale! Scribebam Rostochii d.
XXV. Octobris A. R. O. M. DC. XCV.

*cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet re-
bac, qua dicis, ipse non facis? Nihil do am-
dimentis, sincero interim candore id possi-
firmantibus, qui Te norunt rectius, & in-
indulgent, bonis omnibus, in utroque ne-
hactenus Te excelluisse. Et, si tacerem eg-
eruditionis soliditate abunde specimina,
quam Ecclesiasticâ de Cathedrâ, Jenæ,
strovii, Hafniæ, aliisque in locis edita; Lo-
tationes de Auctoritate Scriptura, & ex H-
masculè, qualicunqve meo sub Præsidio,
ut totius Judicio Auditorii meam nunq-
plorare habueris necessum. Loquerent-
gorosum, quod in Confessu Ampli-
Philosophicæ tanta cum laude susti-
Consensu, ceu dignissimus Philosophia-
ris receptus; & lectiones, benevolo Fa-
in Nobilissima, ultra sexaginta Dnn. Com-
de DIVO JULIO, Principe Brunsvicensi
fic institutæ, ut præmissis de Principibus
bene de religione Lutherana superiori si-
xordio; vita D. JULII, inq; ea præcipue H-
tionis Ducatus Brunsvicensis & Lünebur-
nis Academiæ Helmstadiensis, & confis-
Julii fuerit tradita; subjunctâ conclusio-
hoc seculum tantis superbire Principibus
comparabilis, quem servet DEUS, literarum
nissimi Ducis Güstroviensis
STAVI ADOLPHI, Principis
ge clementissimi, qui inter Sti-*

ergo
blan-
con-
non
visito
ur de
micâ,
Gü-
differ-
riana
iensæ,
n im-
en ri-
Ctis
animi
s fue-
adultu
rona,
genfi,
tibus,
s, E-
orma-
datio-
corporis
uit, &
ve In-
ere-
GU-
lon-
e suos
gratio-